

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2018|011 VAN 22 MAART 2018

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN VILLA HERMAN TEIRLINCK IN LINKEBEEK, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 19 FEBRUARI 2018

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 22 maart 2018 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 19 februari 2018 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige bescherming als monument van villa Herman Teirlinck in Linkebeek. De commissie vindt het positief dat een goed gedocumenteerd dossier voor advies werd voorgelegd. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming met name (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.
2. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de bescherming van villa Herman Teirlinck met tuin en tuinhuis, als monument vast en verwijst naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd. De commissie ondersteunt artikel 1.

De commissie merkt enkel op dat in de titel van voorliggende bescherming expliciet verwezen wordt naar de tuin en het tuinhuis. Artikel 2 van het beschermingsbesluit geeft echter slechts een zeer summiere beschrijving van deze elementen. De erfgoedwaarden van de tuin en het tuinhuis zijn voor de commissie bijgevolg onvoldoende duidelijk.

3. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische en architecturale waarden die de bescherming als monument verantwoorden en beschrijft de aanwezige erfgoedkenmerken – en elementen.

De commissie vraagt tevens de artistieke waarde toe te kennen¹. Diverse elementen uit het dossier onderbouwen dit. Zo gaat het inhoudelijk dossier uitgebreid in op de relatie tussen de kunstenaar en zijn eigen creatie en de artistieke achtergrond van Teirlinck en Linkebeek: *‘De authentieke schrijverswoning in Linkebeek rappelleert aan een bloeiend kunstleven dat Linkebeek rond de eeuwwisseling in de ban hield. Het huis van Teirlinck was er een vooraanstaande ontmoetingsplek voor de artistieke zwaargewichten die in de Brusselse rand vertoefden en bekleedt als dusdanig een bijzondere positie in de merkwaardige kruisbestuiving die er tussen de plastische kunsten en de Vlaamse letteren plaatsvond’*. Bovendien vatte Teirlinck – onder impuls van de ideeën van Henry van de Velde rond een persoonlijke kunstbeoefening en de samensmelting van verschillende kunstvormen – zijn woonst op als Gesamtkunstwerk. Het inhoudelijk dossier onderstreept dat Teirlinck naar eigen zeggen zelf instond voor het ontwerp van het merendeel van het meubilair en de aankleding van de woning.

Hierbij aansluitend merkt de commissie op dat volgens de fotoregistratie nog veel meubilair in de woning aanwezig is. Dit meubilair wordt nergens beschreven en er wordt ook niet

---

¹ Een onroerend goed heeft artistieke waarde als het getuigt van het kunstzinnige streven van de mens in het verleden.

geanalyseerd of dit het oorspronkelijke meubilair van Teirlinck betreft. De commissie vraagt dit verder te onderzoeken in functie van een eventuele bescherming als cultuuroederen.

4. De beheersvisie is opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit. De commissie vraagt in doelstelling 2° de term 'opmerkelijk' te schrappen. Het is immers onduidelijk wat hiermee precies bedoeld wordt. Verder merkt de commissie op dat geen beheersdoelstelling wordt geformuleerd voor het tuinhuis. De reden hiervoor is onduidelijk. De commissie vraagt een duidelijke visie omtrent het behoud en beheer van het tuinhuis op te nemen.
5. Artikel 4 van het ministeriële besluit formuleert de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie kan deze ondersteunen.
6. Artikel 5 somt de toelatingsplichtige handelingen op. De commissie vindt het positief dat de lijst met toelatingsplichtige omgevingswerken (art. 5, 6°) beperkt werd gehouden en aldus afgestemd is op de beheersdoelstelling voor de tuin die uitgaat van 'behoud van de tuin als groene ruimte'. Anderzijds is het onduidelijk waarom 'de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem' als toelatingsplicht (art. 5, 1°) werd opgenomen. De commissie vraagt deze bepaling te verduidelijken of te schrappen.

Tot slot vraagt de commissie te verduidelijken in hoeverre de toelatingsplichten voor het exterieur en interieur tevens van toepassing zijn op het tuinhuis. De commissie benadrukt dat de toelatingsplichten afgestemd moeten worden op de nog te formuleren beheersdoelstelling voor het tuinhuis.

7. Met betrekking tot het inhoudelijk dossier formuleert de commissie volgende bemerkingen:
  - In het inhoudelijk dossier zou er meer aandacht mogen zijn voor een nauwkeurige materiaalomschrijving. Bijvoorbeeld bij de vermelding van de 'houten schouwlijst en -wangen' kan worden aangevuld welke houtsoort het betreft en hoe deze elementen werden afgewerkt.
  - Op de plaats waar de aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is voorzien, komen nauwelijks passanten. Het inhoudelijk dossier geeft immers aan dat het perceel afgezonderd ligt en ook niet steeds bereikbaar is met de wagen. Om een geloofwaardig openbaar onderzoek te organiseren is volgens de commissie een aanplakking t.h.v. de Steenweg op Alseberg of de Hoekstraat beter.
8. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van villa Herman Teirlinck in Linkebeek. De commissie vraagt:
  - De artistieke waarde aan het te beschermen monument toe te kennen;
  - Te onderzoeken of het nog aanwezige meubilair beschermd kan worden als cultuuroederen;
  - Verdere verduidelijking te geven omtrent de huidige staat, de bescherming en het beheer van de tuin en het tuinhuis.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter